

شناسایی و طبقه بندی فراوانی و عملکردی علل تاخیر در پروژه های راه سازی با رویکرد توجه به عناصر سازنده داخلی و خارجی

ایمان منصوری^۱، سبحان مصطفایی^۲، مازیار کبیری^۳

۱- استادیار دانشگاه صنعتی بیرجند، دانشکده مهندسی عمران، mansouri@birjandut.ac.ir

۲- دانشجوی مهندسی صنایع، دانشگاه صنعتی بیرجند، sobhan.mostafayi@gmail.com

۳- دانشجوی مهندسی عمران، دانشگاه صنعتی بیرجند، kabiri_mazyar@yahoo.com

چکیده

تأخیر در پروژه های راه سازی یکی از رایج ترین مشکلات مهندسی عمران می باشد. این مشکلات متناوباً در چرخه عمر پروژه ها رخ می دهد و منجر به مشکلات متعدد می گردد. از این رو بررسی و آنالیز دلایل تأخیر، حیاتی به نظر می رسد. در این مقاله لیستی از دلایل تأخیر در پروژه های راه سازی فراهم و در نهایت بازخورد متخصصین ساخت و ساز از طریق مصاحبه هایی ارائه شده است. پس از تهیه پرسشنامه، بین متخصصین در امر ساخت و ساز و راه سازی شامل کارفرمایان، مشاورین و پیمانکاران توزیع گردید. با در نظر گرفتن و محاسبه شاخصهای تکرار، شدت و اهمیت، دلایل مهم تأخیر در راه سازی مشخص شد. تجزیه و تحلیل آماری نیز از روش آنالیز واریانس انجام گردید. با وجود تفاوت های در خور توجه میان گروه ها، یک همبستگی خوب نیز میان آن ها با کمک نتایج آزمایش آشکار شد. در پایان پیشنهادهایی جهت جلوگیری و کاهش تاخیرات ارائه شده است.

واژگان کلیدی: پروژه های راه، آنالیز دلایل تأخیر، شاخص های تکرار، تحلیل آماری کاهش تاخیرات

۱. مقدمه

تحقیق پیرامون شناخت علل تأخیر پروژه های راه سازی در دهه گذشته بر می گردد. عواملی که در گزارشات پیشین انتشار یافته حاکی از آن است که بطور کلی عامل اشتباه در برآورد و طراحی، افزایش مقادیر و روش های اجرای نادرست از عوامل عمده اثرگذار بر تأخیر پروژه های عمرانی محسوب می شوند. از میان این موارد مشکلات مطالعه و طراحی و افزایش مقادیر در این تحقیق نیز از عوامل مهم بوده است. بنابراین می توان نتیجه گرفت که مشکلات طراحی و افزایش مقادیر، از جمله عوامل تأخیر ریشه داری است که نهادینه شده است. قطبی عوامل تأخیر پروژه های عمرانی شبکه فرودگاهی را به ساختار و قوانین، مطالعه و طراحی ناقص و برآورد نادرست، ضعف پیمان کار و مدیریت پروژه او، عدم تأمین و تخصیص بموقع اعتبارات لازم و عدم اجرای تعهدات کارفرما تقسیم بندی کرده است [۱]. عمیدی نیز علل تأخیر پروژه های راه سازی را به عوامل مستقیم و غیرمستقیم، تقسیم کرده که مشکلات مالی و مشکلات پیمان کار در طبقه مشکلات مستقیم و مشکلات مطالعه و طراحی، ساختار و قوانین، مشکلات کارفرمایی و تورم در طبقه عوامل غیرمستقیم قرار گرفته است [۲]. فهیمی آزاد مهم ترین عوامل تأخیر پروژه ها را مدیریت پروژه پیمان کار، تخصیص منابع، مشکلات مالی و افزایش مقادیر گزارش کرده است [۳]. برخی دیگر از تحقیقات به بررسی تأخیرات در یک صنعت یا یک کشور بخصوص پرداخته اند که می توان به بررسی دلایل تأخیر و افزایش هزینه ها در پروژه های راه سازی نیجریه [۴]، شناسایی دلایل تأخیرات در صنعت ساخت جاده لبنان [۵]، بررسی پروژه های بزرگ عربستان [۶]، گزارش های پیشرفت ۱۶۴ پروژه ساختمانی و ۲۸ پروژه بزرگ راه در سال های ۱۹۹۶-۱۹۹۹ در اردن [۷]، عوامل موثر در تأخیرات پروژه های فرودگاهی ایران [۱]، اشاره کرد. پس از بررسی این تحقیقات می توان نتیجه گرفت که نقش عوامل اصلی پروژه (کارفرما، مشاور و پیمانکار) از اهمیت بسزائی برخوردار بوده و شایسته است که هر سه عامل با نظام مند کردن مدیریت پروژه ها و با ایجاد نگرشی فرآیندی به علم مدیریت پروژه در سطح کلان و در رسیدن به این هدف تلاش نمایند زمان در اجرای پروژه ها و برنامه ها نقش مهمی را ایفا می کند. تأخیر در پروژه ها پیامدهایی به دنبال دارد که هر چه از زمان شروع آن می گذرد آثار و تبعات منفی آن بیشتر می شود. به ویژه این که، اغلب تأخیر در پروژه، هزینه اتمام آن را افزایش داده و همچنین موجب زیان های پنهان ناشی از بهره برداری دیر هنگام پروژه نیز می گردد. اساساً معلوم نیست پروژه هایی که با تأخیر توأم هستند در شرایط کنونی توجیه اقتصادی داشته و یک پروژه مدرن محسوب شوند یا خیر؟ متأسفانه همان گونه که در